

მწყმეწი

მე ვარ მწყმეწი კეთილი: მწყმეწმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდის ცხოვართათვის. იოან. 10—11.
 შოვე ცხოვარი ჩემი წაწყმედული. მსრეთ იყოს სიხარული. ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. ლუკ. 15—4.
 შოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენოთ თქვენ. მათ. 11 28.

№ 20

1883—1898

30 ოქტომბერი.

გ ა ჯ ე თ ი ს უ ა ს ი :

„მწყმეწი“	„მწყმეწი“ რუსული გამოცემით
2 თთვით 3 მან. 12 თთვით 5 მან	
6 — 2 — 6 — 3 —	

შულისა და წერილების გაგზავნა შეიძლება ამ აღრისით:
 Въ Кавказѣ, въ г. Владикавказѣ, „Микаели“ и „Пастыр“.

შველა სტატიები და კორესპონდენციები, რომელნიც იქმნებიან დასაბუდვით გამოგზავნილნი, ვრცლად და გასაგებად უნდა იყვნენ ავტორთაგან ხელ-მოწერილნი.

სტატია, რომელიც არ დაიბეჭდება, სამი თთვის განმავლობაში შეიძლება ავტორებს მათის ხარჯით უკანვე დაუბრუნდეს სტატიები მიიღებიან რუსულს ენაზე დაწერილნიც და თარგმნით დაიბეჭდებიან.

შ ი ნ ა ა რ ს ი :

სალიტერატურო განყოფილება: ჩვენ მოძმეთა საყურადღებოდ.—ზოგიერთი ადგილები უწმიდესი სინოდის ობერ-პროკურორის 1894 და 1895 წლების უქვეშევრდომილესი ანგარიშისა მარალ-მადიდებელი აღსარების უწყების შესახებ საქართველოს საეკლარხოს.აისაგან.—ძვირფასი განძი.—კენი.—ახალი ამბები და შენიშვნები.

სწავლა და მცენიერება ძრისტიანობრივ სარწმუნოვანსა და მთილ-წმინდასა: ოჯახის კერა. მამაკაცი და დედაკაცი. თავის თავის დაპყრობა ქაბუცისა.—შიო-მღვიმის მონასტერი და ცხოვრების აღწერა შიო-მღვიმელისა.—შეწირულებანი.—განცხადებანი.

ჩვენ მოძმეთა საყურადღებოდ.

დამადგინა მე მსახურებასა იმას (1 ტომ. ა, 12).
 და მადლიერ ვარ იმისსა, რომელმან იგი ამ სიტყვებს მუდამ უნდა იმეორებდეს თავის განმადლიერებ მე. ქრისტესს იესოს, უფლისსა გულისა და გონებაში, მსგავსად ჰაველე მოცი- ჩვენისა, რამეთუ სარწმუნოდ შეძრაცხა მე და ქულისა, უოველი მღვდელი. ძმართლაც რა

უნდა იყოს უმაღლეს და უწმიდეს იმ აზრთა, რომელნიც უნდა აღაპუბდენ გულსა და კონიებას მოძღვრისას? ნუ თუ ბუნებითი აზრ ჩვენი ღვთის მსგავსი სულისათვის უმაღლესი აზრები, რომლითაც ეოველთვის გამსჭვალული უნდა იყო მოძღვარი? დიდა დანიშნულება მოძღვრისა მის მოყვასთა შესახებ: იგი ვალდებულია დანერგოს კეთილი იქ. სადაც ფესვის გადგმას აპირებს ცოდვა, მოძღვარმა უნდა მიიყვანოს სამწესო სინათლისა და ნეტარებისადმი. თავის მახლობელ საზოგადოებაზე მოძღვარს აქვს თვით უმახლობელესი გავლენა. თითოეულს სოფელში, ანუ სამრევლოში მღვდელი ერთად ერთი პირია, რომელსაც, თავისი საკუთარი ოჯახობის გარდა, თავის ოჯახად მიიჩნია მთელი მრევლი, მთელი საზოგადოება, რომელიც მისდამი რწმუნებული ეკლესიის სამრევლოს შეადგენს. მთელს მრევლს მღვდელი მიიჩნია მრჩეველად და წინამძღვრად თავის მოქალაქობრივ ცხოვრებაში; მღვდლის შეუტეობლად არ მოხდება შობა და სიკვდილი; მღვდელმა უნდა აკურთხოს ახლად შობილი, რომელიც სიკვდილამდე მღვდლის მხედველობა-სა და მზრუნველობას ქვეშე უნდა იმყოფებოდეს; მღვდელია ემაწვილის აკვნის მაკურთხებელი, მისი მომნათელელი, გვირგვინის მაკურთხებელი, სიკვდილის წამს მანუგეშებელი და სიკვდილს შემდეგ მისი დამძარხველი. მღვდელი ის კაცია, რომელიც თვით ჰატარა ბავშვებსაც კი უგვარსთ, ჰატრისცემენ და ხათრი აქვსთ მისი; ივინი მოძღვარს თავის მამას და ბატონს ეძახიან; მღვდლის წინაშე ეოველი ქრისტიანი კაცი, დიდი და ჰატარა გულ ახდითად ამბობს ეოველ თავის ცოდვას, ისეთ რამეებსაც არ უმაღავს მოძღვარს, რომლის

გამხელა მას რცხვენია თავისი უმახლობელესი კეთილის მოფელისათვისაც. მღვდელი ის კაცია, რომელიც სულისა და სხეულის ეოველ შეედურობის დროს მანუგეშებელია, მღვდელია შუამავალი სიძლიდრესა და სიღარიბესა შორის; მოძღვარს მუდამ კარს ადგია მდიდარი და ღარიბი: მდიდარი მოდის მასთან, რომ ფარულად გადაცეს მას რაიმე შეწირულება, ხოლო ღარიბი მოდის მოძღვართან, რომ ეს შეწირულება მიიღოს. მღვდელი ერთად ერთი პირია, რომელსაც კიდევ რომ დიდი მოქალაქობრივი ხარისხი არა ჰქონდეს, საზოგადოების ეველა წრეებთან მანც დიდი დამოკიდებულება აქვს: რაც უნდა მღვდელი ღარიბი და უბრალო ჩამომავლობისა იყოს, მას თავისი განათლების და აღზრდის წყალობით დიდი ზედ-გავლენა აქვს ეველაზე. მღვდელი ერთად-ერთი პირია, რომელსაც შეუძლია ილანარავთს ეოველივეზე და ეოველ მის სიტყვას ეველანი მოწწებით ისმენენ, როგორც ღვთის სიტყვის მქადაგებლისას. მღვდელს შეუძლია დიდი სიკეთე მოუტანოს მრევლს. მაგრამ მასვე შეუძლია დიდი ვნების მოტანაც მრევლისათვის და ეს იმაზე დამოკიდებული, თუ როგორ ასრულებს იგი თავის დიდ სამსახურს.

ზემო ნათქვამისაგან ცხადათ ჩანს, თუ მღვდელი რატომ ითვლება საზოგადოების სულად. ამისათვის მღვდელმა ეოველივე სამუალება უნდა იხმაროს, რომ საზოგადოება მიიზიდოს თავისაკენ. ერთი საუკეთესო საშუალება, რომელიც ამ შემთხვევაში ძლიერ დაეხმარება მღვდელს, არის ზრდილობა. ეს საშუალება მართლა, არც ასე უპირველესია, მაგრამ მისი ცოდნა მღვდლისათვის აუცილებლად საჭიროა: მღვდლის ეოველ-გვარი მოქ-

მედება გამსჭვალული უნდა იყოს ზრდილობით.

I.

აძისათვის ჩვენ ჯერ საზოგადოთ ზრდილობაზე ვიწუებთ საუბარს. რა არის ზრდილობა? როგორ კაცს ეძახიან ზრდილობიანს? ზრდილობიანს ეძახიან ისეთ კაცს, რომელიც თავისი კარგეანი ეოფა-ქცევით ზატყვს ცემს სხვებს და კეთილი სურს უგელასათვის. ზრდილობა მარტო კარგეანი მოქმედებით კი არ უნდა გამოიხატებოდეს, არამედ ჩვენი სულის შინაგანი გამოხატულობითაც. მღვდელი უნდა იყოს თავდადებული აღმასრულებელი თავისი სამსახურისა, მშვიდი, კეთილი; ზრდილობა, როგორც ხალხის ერთმანერთთან შემაერთებელი რამ, სავალდებულოა ეველა კაცისათვის, მაგრამ უმეტესად ეველა მღვდელთათვის.

ახალგაზრდა კაცი გამოდის სემინარიიდან და თან გამოაქვს სწავლა, რომელიც საჭიროა ქადაგებისა, ღვთის-მსახურების შესრულებისა და დოღმატების განსამარტებლად. როდესაც ასეთი კაცი მღვდლად ეკურთხება და სამრევლოში იწუებს ცხოვრებას, იგი თან-და-თან ცდილობს, რომ მან თავისი სამსახური ჯეროვანად შეასრულოს და კიდევ მუყათად მოღვაწეობს ქრისტეს ეანაში. მაგრამ ახალ-გაზ-და მოძღვარი მალე რწმუნდება, რომ მისთვის კიდევ რაღაც არის საჭირო. საზოგადოება ითხოვს მისგან ზრდილობიანს მოქცევას, როგორც მოეთხოვება შესაფერად აღზრდილს კაცს. მღვდელი, რომელიც ცხოვრებას საზოგადოებაში ვალდებულია ეურადლება მიაქციოს ხალხის ზნე-ჩვეულებათა. მართალია,

მღვდელი მოსამსახურეა ღვთისა, მაგრამ ამავე დროს იგი უნდა იქმნეს ამა ქვეყნის საზოგადოების წევრიც; მღვდელი, ზავლე მოციქულის სწავლისამებრ, ვალდებულია სასეში იქონიოს ეოველივე მოთხოვნილებანი საზოგადოებისა.

(შემდეგი იქნება).

ზოციერთი ადგილები უწმიდესი სინოდის ობერ-პროკურორის 1894 და 1895 წლების უქვეშევრდომილესი ანგარიშისა მართლ-მადიდებელი აღსარების უწუების შესახებ.

„მართლ-მადიდებელი სარწმუნოების მდგომარეობა საქართველოს საექსარხოლოში. საქართველოს საექსარხოლოსი სამწყსოში, რომელსაც შეადგენს ოთხი ეპარქია: ქართლისა, იმერეთისა, გურია-სამეგრელოსა და სოხუმისა, ცხოვრებენ სხვა-და-სხვა გვარტომის ხალხი: რუსები, ქართველები, ოსები მეგრელები, აფხაზები, ფშაველები, ხევსურნი, თუშები, და სხვა მცირე ხალხები, და გარდა ამებისა, ბერძნები. თვითეულ ამ აღნიშნულ ხალხს აქვს თავისი ძველი თქმულობა, რომელიც ერთი დგმიდამ მეორე დგმაში გადადის, აქვთ თავიანთი კერძო შთამომავლობითი ზნე-ჩვეულებანი, ამიტომ ზემოაღნიშნულ ხალხთა სარწმუნოებრივ-ზნეობრივი მდგომარეობის ერთად აღწერა შეუძლებელია. აუცილებლად თითოეულ ამ ხალხის სარწმუნოებრივ-ზნეობრივ მდგომარეობის შესახებ სათითაოდ უნდა ილაპარაკოს კაცმა.

1] რუსება სარწმუნოებრივ-ზნეობრივის მხრით მალა დგანან ყელა იმ ხალხებზე, რომელიც ცხოვრებენ საქართველოს საექსარხოლოში. იგინი დიდის გულს-მოდგინებით დაიარებიან ტაძარში, უფრო იციან სარწმუნოების ქეშმარიტებანი, იციან მცნებები და საზოგადო სახმარებელი ლოცვები; დიდის პატივის ცემით ეპყრობიან სამღვდლო პირთ, უფრო გულ-უხვად სწირავენ ფულს ტაძრების საჭიროებისა და გამშვენებისათვის და საზოგადოდ მართლმადიდებელი რუსი თავისი ზნე-ხასიათით უფრო

ეტოვება განათლებას. ყველა ამ კარგ მხარეებთან რუსის ხალხში, სამწუხაროდ, ვნიშნავთ ცუდ მხარეებსაც, სახელდობრ: რუსი მალე ეჩვევა უსაქმობას, შექცევას და იმ ბიწიერებას, რომელიც თან მოსდევს შექცევას და ამებს გარდა ძლიერ ეტანება სხვა-და-სხვა ახალ რამეებს და ეს არის მიზეზი, რომ რუსის ხალხი ადვილად ვარდება მწვალებლობაში.

2) **ქართვლები** სარწმუნოებრივ-ზნობრივის მხრით რუსებთან შედარებით ძლიერ დაბლა დგანან. იგინი ძვირად დაიარებიან ტაძრებში, ძლიერ ნაკლებად კდილობენ, რომ ტაძრების საჭიროებისა და გამწვევებისათვის ფული შესწირონ, ნაკლებად ამბობენ აღსარებას და ზიარობენ, და თითქმის სრულებით არაფერი იციან მართლ-მადიდებელი სარწმუნოების შესახებ.

3) **ოსები**, თუმცა შესაძინევად გაუმჯობესდენ ამ საანგარიშო წლებში როგორც სარწმუნოებრივის ისე ზნობრივის მხრით, მაგრამ მათ დღემდის კიდევ სისრულით ვერ შეითვისეს ქრისტიანული ცხოვრების უმაღლესი ქეშმარიტებანი და ამიტომ მათი სარწმუნოება წარმოგვიდგენს შენარევს ქრისტეს სარწმუნოებისას და კერპთ თაყვანის მცემელთა რწმენა-ჩვეულებისას. ქრისტიანობიდან ოსებმა განსაკუთრებით შეითვისეს სხვა-და-სხვა წესები; ხოლო რაც შეეხება თვით სარწმუნოების არსებით მხარეს, იგი ჯერაც არ გავრცელებულა ხალხში. თვითყული მათგანი იპატივებს მღვდელს ზავშვის მოსანათლავად, სახლის მოსაკურთხებლად, ავადმყოფების საზიარებლად, ჯვარისწერისათვის მართლ-მადიდებელი სარწმუნოების მოთხოვნილებებისამებრ, მაგრამ იგინი ძლიერ ნაკლებად დაიარებიან ტაძრებში და არც არავითარი შეწირულება მიაქვსთ იქ. უფრო მომეტებულად ოსები სალოცავად დაიარებიან, ეგრედ წოდებულ, საღმრთო ქალებში და კლდეების მალლობაზე, რომელთაც დიდ პატივსაცემდენ კერპთ თაყვანის-მცემელნი. იქ ჰკლავენ საქონელს შესაწირავად, აქ მოაქვსთ სხვა და სხვა სასმელები და საქმელები. როცა სამსხვერპლო ცხოველს აკურთხებენ, მერე კლავენ და ამ სახით ყველანი ერთად დღესასწაულობენ. ოსების კაი მხარეს შეადგენს: ერთმანერთის შეწევნა ფულით და პურ-ღვინით უბედურს შემთხვევებში, თავიანთი სოფელის დასაფლავება საზოგადო ხარჯით და მღვდლის პატივისცემა და საზოგადოდ უფროსის პატივისცემა და

სიყვარული, რომ მათი შვილები განუწყვეტლად დაიარებოდნენ შკოლაში სასწავლებლად.

3) **აფხაზები და მეგრელები** მართლ-მადიდებელ სარწმუნოებას ძლიერ გულცივად ეკიდებიან და ამ სარწმუნოების პირველადწყებითი ქეშმარიტებანი მათში, თითქმის, არაფინ იციან. ტაძრებში ძლიერ ძვირად დაიარებიან, გულით არ ეკიდებიან აღსარების და წმ. ზიარების საქმეს. 1895 წ., როგორც ჩანს აღსარებით სიებიდან, 59,225 აფხაზთა და მეგრელთაგან სოხუმის ეპარქიაში, აღმოჩნდა 28,437 სული, რომელთაც არ უთქვამსთ აღსარება და არ ზიარებულან. გარდა ამისა აფხაზებს მართლ-მადიდებელ სარწმუნოებასთან შეერთებული აქვსთ სხვა და სხვა რწმენა-ჩვეულება არა მარტო თათრებისაგან გადმოღებული, არამედ კერპთ-თაყვანის-მცემელთაგანაც, როგორც მაგალითად: პატივისცემა სამქედლოსი, საღმრთო მუხებისა და მათ პატივისცემლად მსხვერპლის შეწირვა და აგრეთვე მიცვალებულთა მოხსენება, რომელიც შესდგება მარტო დღესასწაულობისა და ტირილისაგან და ამ დროს საჭიროდ არ რაცხვენ რაიმე სარწმუნოებრივი წესების აღსრულებას. საიდუმლო ქორწინებას მართლ-მადიდებელნი აფხაზნი ძლიერ მოუფიქრებლად ეკიდებიან. ახალგაზდა ქალის მოტაცება ყმაწვილი კაცებისაგან და მათთან დაუქორწინებლად ცხოვრება (ხშირად ახლო ნათესავებში), ხშირი შემთხვევაა და ამ ჩვეულებას ძლიერ მტკიცედ აქვს ფესვი გადგმული აფხაზებში და ამ ცუდ ჩვეულებას ისინი ცოდვად არა თვლიან. აგრეთვე აფხაზებში დღესაც ძლიერ ხშირად სრულდება შურისძიება და ცხენის ქურდობა, რომელსაც აფხაზები დამნაშაობათ არც კი სთვლიან, პირიქით ცხენის ქურდობა კაი ბიჭობათ მიაჩნიათ, ხოლო შურისძიება საღმრთო მოვალეობად.

4) **ფშავლები**, ხევსურები, თუშები და სხვა მცირე ხალხები, რომელნიც მართლ-მადიდებელს საქართველოს საექსარხოლოში ცხოვრებენ, დღესაც კიდევ ძლიერ ცუდი ზნე-ჩვეულებისანი არიან. ყოველგვარი ბიწიერება: ქურდობა, მემთვარაღეობა, ცრუ ფიცი, შურისძიება, ქალების მოტაცება მათში დღესაც მტკიცედ არის ფეხმოკიდებული. ამ საანგარიშო წლებში ეს ხალხი სარწმუნოების მხრით ისევე იმ მდგომარეობაში არის, როგორშიაც წინეთ იყო. ისინი დღესაც ხშირად სწირავენ ცხოველებს კერპთა ტაძრებში, სწამთ მკითხავეები, პატივისცემენ ჩხევის

ბერებსა — მოხუცებულთ, მათ სახლებში ვერ ნახავთ ხატებს და სხ.

5) ბერძნება, რომელნიც უმთავრესად ცხოვრებენ ყარსის სამფლობელოში და ბორჩალოს მახრავში ტფილისის გუბერნიისა, ხშირად დაიარებიან ტაძრებში, წლის განმავლობაში რამდენიმეჯერ მარხულობენ და ზიარობენ მიუხედავად თავისი სიღარიბისა, ძლიერ გულუხვად იღებენ შეწირულებას: თითქმის სოფლის ყველა ტაძრები ამწებულთა მათი საკუთარი ფულებით. მაგრამ ამანებთ თავდება მათი მართლ-მადიდებლობა, როგორც ამბობს ერთი ბლალოჩინი ყარსის სამფლობელოსა. მათ წმ. ხატებს ვერ უნახავთ სახლებში, გულზე არ კიდათ ჯვრები, არ იხსნიებენ თავიანთ მახლობელ გარდაცვალებულთ. თავიანთ მღვდლებს არ უყურებენ ისე, როგორც მათ მასწავლებლებს, და როცა მღვდელი მასწავლებლობს, ბერძნებს არ მოსწონთ ეს. თუ მღვდელმა ვინმეს უარი უთხრა რაიმე უკანონო მოთხოვნილებაზე, ან რაიმე დარიგება მისცა ვინმეს, მთელი სამრევლო საყვედურს გამოუცხადებს მღვდელს. შემდეგ იწყება მთელი მრევლის საჩივარი მღვდელზე, თუ ამ უკანასკნელმა როგორმე ვერ მოახერხა მრევლის შერიგება.

ზემო ნათქვამისაგან ცხადათ ჩანს, რომ საქართველოს საექსარხოსოს მართლ-მადიდებელი სამწყსოსის მდგომარეობა სარწმუნოებრივ-ზნეობრივი მხრით ძლიერ სამწუხარო სურათს წარმოგიდგენს. ზემოთ დასახელებულ ხალხთა შორის უმრავლესობა ჯერ კიდევ თავის ძველებურ მდგომარეობაში იმყოფება და ძლიერ მცირედ აქვს შეთვისებული ქრისტეს სწავლა-მოძღვრება. საექსარხოსოს სამწყსოსის ცუდ ზნე-ჩვეულებათა და თავებობის მოღბილება სხვა და სხვა ბიწიერ მიდრეკილებათა და ჩვეულებათა მოსპობა, ამაო მორწმუნე ჩვეულებათა აღმოფხრა, და აგრეთვე მოსპობა და შესუსტება იმ ცუდი ზედგავლენისა, რომელიც მართლ-მადიდებელთა ზედა ავქსთ «დეკანოზებს», «ხევის ბერებს», მაჰმადის აღმსარებელთა მოღებს, შტუნდისტებს, ბატისტებს და სხვათა საზოგადოდ სარწმუნოებრივ-ზნეობრივი მხარეების ამაღლება მართლ-მადიდებელთა შორის შეიძლება და ქადაგებითი სიტყვით და მწყემსთა მამაშიგლიური დარიგებით და სასულიერო განათლების გავრცელებით ახალ მოზარდ თაობათა შორის საეკლესიო-სამრევლო სკოლების შემწეობით. მაგ-

რამ, სამწუხაროდ, საქართველოს საექსარხოსოს სამღვდელთა, მათი ყოვლად უსამღვდელთაობის ექსარხოსის მოხსენებით, ამისთანა მოღვაწეობისათვის ნაკლებად არის მომზადებული. რომ სამღვდელთა მომზადებული არ არის ამგვარი მოღვაწეობისათვის და არც სასურველი კეთილი გავლენა აქვს თავის სამწყსოზე, ამის მიზეზებად შეიძლება დავასახელოთ შემდეგი: 1) სამღვდელთაში საკმაოდ არ არის გავრცელებული განათლება და 2) ხსენებული სამღვდელთა ძლიერ ნაკლებად არის უზრუნველ ყოფილი ნივთიერად. თუ რამდენად ნაკლებად არის განათლებული სამღვდელთა, ეს იქიდან ჩანს, რომ ორ მესამედ სამღვდელთას ქართლის ეპარქიაში, რომელიც საექსარხოსოს სხვა ეპარქიებზე გაცილებით მაღლა დგას სამღვდელთა განათლებით (გურია-სამეგრელოს ეპარქიაში, მაგალითად, განათლებული მღვდლები მთელს ეპარქიაში ერთი მეოცედია) არავითარი განათლება არ მიუღია, ანუ დაბალ სასწავლებლებში უსწავლიათ ორი-სამი წელიწადი და შემდეგ მომზადებულან თავიანთი დიდი სამსახური-სათვის ან მონასტრებში ან სამრევლოებში, სადაც სამსახური დაუწყიათ, თითქმის, ეკლესიის ყარაულის თანამდებობიდან. ამაებში ისეთებიც არიან, რომელთაც მხოლოდ თავისთავად უსწავლიათ კითხვა, გალობა და ეკლესიური წესების აღსრულება. თავისი მოუმზადებლობისა გამო საექსარხოსოს სამღვდელთა უმეტეს ნაწილს არ შეუძლია ქადაგება და მასწავლებლობა და ამიტომ არც რაიმე კეთილი ზედგავლენა აქვს სარწმუნოებრივ-ზნეობრივ ამაღლებაზე თავიანთ სამწყსოთა შორის, რომელმაც ქრისტეს სარწმუნოების პირველ დაწყებითი ქეშმარიტებანი და მოძღვრებანიც კი არ იცის. ზემო აღნიშნულ მიზეზთა გამო სამღვდელთა უმეტესობას თავის მოვალეობის აღსრულებად მარტო წირვა-ლოცვის და ეკლესიური წესების შესრულება მიაჩნია და ესეები თუ შეასრულა თავის დროზე, ფიქრობს, რომ ის სავსებით ასრულებს თავის მაღალ და საღმრთო მოვალეობას. ზედვად რა ქართლის ეპარქიის სამღვდელთა განათლებლობას და მისი მაღალი და საღმრთო მოვალეობისათვის შესაფერად მოუმზადებლობას, რის გამო სამღვდელთა შესაფერად ზედგავლენა არა აქვს სამწყსოზე, მაღალ ყოვლად სამღვდელთა ექსარხოსმა არა ერთ გზის მიმართა ქართლის სამღვდელთას თხოვნი, — რომ მათ სიყ-

ვარულით და ერთსულობით მოჰკიდონ ხელი თავი-
 ანთ სულიერ შვილთა განათლების საქმეს. მაგრამ
 ესი მამაშვილური თხოვნა-მუდარი სასურველად არ
 დაბოლოვდა: ხალხის სწავლების საქმეს და ღვთის-
 მსახურების გარეშე საუბრებს ხელი მოკიდეს მხო-
 ლოდ ქალაქების ზოგიერთმა მღვდლებმა და სოფ-
 ლის სამრევლოების მწყემსთა ძლიერ მცირე ნაწილ-
 მა. მაგრამ გასაკვირიც არ არის, რომ სამღვდლოება
 სრულიად ივიწყებს როგორც თავის განათლებას ისე
 სამწყსოისასაც, ვინაიდან ყოველი მათი ზრუნვა
 იმაზეა მიმართული, რომ ცოლშვილს დღიური საზ-
 რდო მოუპოვონ: „თუ რამდენად ღარიბია ჩემდამო
 რწმუნებული საბლალაოჩინოის მღვდლები“, სწერს
 ქართლის ეპარქიის ერთი ბლალაოჩინი, ეს იქიდან
 ჩანს, რომ ზოგიერთი მღვდლები მარტო პურიით
 ასაზრდოებენ თავიანთ სახლობას და იმასაც გაჭირ-
 ვებით შობენ“. ასეთი თავისი სიღარიბის დროს
 სამღვდლოება თავის შვილების განათლებაზედაც არ
 ფიქრობს. დუშეთის საბლალაოჩინოის ოლქის მღვდ-
 ლებთაგან მხოლოდ ერთი ზრდის შვილს სასწავლე-
 ბელში. მუდმივი ნაკლებობა, მუდმივი ზრუნვა დღი-
 ურ საზრდოზე ერთის მხრით მოცალეობას არ აძ-
 ლევს სამღვდლოებას იზრუნოს თავის პირდაპირ
 მოვალეობათა სისრულით აღსრულებაზე, და მეორეს
 მხრით სიღარიბე აძულებს მათ, რომ სხვა და სხვა
 მღვდელ-მოქმედების შესრულების დროს ევაჭრონ
 მრევლთ, რაც ძლიერ ამცირებს მწყემსთ ხალხის
 თვალში.

ვინაიდან საქართველოს საექსარხოის სამღ-
 ვდლოების უმეტესი ნაწილი მომზადებული არ არის,
 რომ ეკლესიის კათედრიდან უქადაგოს ხალხს და
 სასწავლებლებშიაც მასწავლებლობა გასწიოს და იმ
 მიზნისათვისაც, რომ სამღვდლო კანდიდატები ჯე-
 როვანად იქმნენ მომზადებული, განსაკუთრებით ისინი,
 რომელთაც უნდა იმსახურონ იმ სამრევლოებში,
 რომელნიც მდებარეობენ საქსარხოის განაპირა
 ადგილებში, როგორებიც არიან: აფხაზეთი, სვანეთი
 და ყარსის სამფლობელო, ძლიერ საქიროა მათი
 ყოვლად უსამღვდლოესობის ექსარხოის განცხა-
 დებით, გაიხსნას ორი სასულიერო ოთხ-კლასიანი
 სასწავლებელი—ერთი ყარსის სამფლობელოში და
 მეორე სოხუმის ეპარქიაში, და ეს რამდენათაც ადრე
 მოხდება, მით უფრო სასურველია, ვინაიდან და-
 სახელეულ ადგილებში უფრო საქიროა განათლებუ-

ლი მღვდლები, რომელთაც უნდა ეცოდინოსთ ად-
 გილობრივი ენა. რადგან ხსენებულ ადგილებში არ
 იმექანებიან სასულიერო სასწავლებლები, ამიტომ
 ადგილობითი სამღვდლოების განათლება შეუძლე-
 ბელია იმის გამო, რომ ადგილობით სამღვდლოე-
 ბას შორეულ ქალაქებში არ შეუძლია შვილე-
 ბის წაყვანა ერთი სიღარიბისა გამო და მეორეც
 იმისათვის, რომ ამ ქალაქებში ძვირად უჯდებათ
 შვილების შენახვა. ამიტომ მღვდლების შვილები
 უმეტესად სახლებში რჩებიან და ხელს ჰკიდებენ
 სასოფლო მეურნეობას და ან სხვა წოდებაში გადა-
 დიან.

ძვირფასი განძი

ყოვლად სამღვდლო კირონმა კახეთიდგან
 ჩამოიტანა 68 ხელნაწერი და გადმოსცა ტფილისის
 საეკკლესიო მუზეის. მოსალოდნელი იყო, რომ კა-
 ხეთი, ეს კურთხეული მხარე, სადაც უწინ ლამპრად
 განათლებისა ჰყვარდა აკადემიები, დაიცავდა ჩვენ
 უზადარუკათავის ბევრს ძვირფასს წიგნს. მართლაც,
 შემოწირულ ხელნაწერთა შორის აღმოჩნდა რამდე-
 ნიმე შესანიშნავი წიგნი, ამ წიგნების შესახებ ჩვენ
 მოვილაპარაკებთ შემდეგში, ხოლო აწ ვიტყვი
 რამდენსამე სიტყვას იმ ტყავზედ ნაწერ ხელნაწერის
 შესახებ, რომელსაც «ძვირფასი განძი» უწოდეთ.

ეს დიდი და უჩინებულესად დასურათხატებული
 წიგნი არის სახარება, რომლის გადაწერა დასრულე-
 ბულია 1059 წელს.

წიგნი მრავალი საყურადღებო ცნობებია სა-
 ხარების თარგმნისა, თეიმურაზ I-ისა და სხ. შესახებ.
 ყველა ამას ჩვენ განუზიარებთ მკითხველებს ჩვენს
 «საისტორიო და საბიბლიოგრაფიო წერილებში»,
 ხოლო ამ მცირე შენიშვნის ბოლოს ჩავურთავთ იმას,
 რაც წიგნის უკანასკნელს ორს გვერდზე სწერია.

«ქ. აღიდენ ღმერთმან ძლიერსა და უძლე-
 ველსა! ბაგრატ აფხაზთა და ქართველთა მეფე-
 მან და ყოვლისა აღმოსავლეთისა ნოელისიმოს-
 მან გამოიყვანა კოსტანტინოპოლით იოვანე პროფ-
 დროსი: ძკ ლიპარიტ ერისთავთ ერისთავისა:
 პროფდროსისა და პატარხოისა და მოვიდეს

კაცხს, ეკლესიასა მათსა, თუესა აპრილსა: ია:
 დღესა. ახალკვრიაკესა: სრულმცა არს ღუთისა
 მიერ დიდებაჲ მათი ჟამთა უკუნისამდე: ესე
 წყალობაჲ მოაწია ღუთისა მიერ ჩუენ მონათა
 მათთა ზედა მამასახლისობასა გლახაკისა ქარდი-
 ლაასასა: ქრონიკონი იყო: სათ: (=1059 წ.).
 შემდეგ ასო მთავრულით:

ქ: არის: დიდის: კაცხის: მონასტრის:
 გლახის: ჯუმლად: ასი: ვალმაგამომმა: ზეარის:
 და: სარეწე: (?): კახბერიდის: მზღვრამდე:
 კაცხს: სანადირო: კელ: შეოალად: სათევზე:
 კელ: შეოალად: ამენ:

სხვა ხელით და ხვეულის ჩინებულის მხედ-
 რულით აქვე ცალკე სტრიქონად:

ქ: მეფეთ: მეფე: ბაგრატ: ვამტიციებ:..
 (ერთი სიტყვა ვადალუელი) ვამტიციებ.

ჩვენს «პალეოგრაფიულ ნიმუშებს», რომლის
 გამოცემა ითავა პატივცემულმა აკაკიმ აკლდა ხელი
 გელათის განმანათლებლის ბაგრატ მეფისა და დღე-
 იდგან მას დაამშვენებს ნაწერი იმ წარჩინებულ ხელ-
 მწიფისაც, რომელიც მარად იღვწოდა სამშობლოს
 კეთილდღეობისათვის. («ივერია»)

კ ა მ ნ ი .

იგი დათრთოდა ფერ-შემკრთალი, გაფითრე-
 ბული,
 არა ცრემლებით,—სისხლით თვალნი მას დანამოდა
 და მისი გული, შურით, მტრობით აზვირთებული,
 თავის ბუდიდან ამოხტომას თითქო ჰლამობდა.

მთელი არსება მისი ჰქუხდა, ზღვასებრ გრგვი-
 ნავდა,
 ის მსხვერპლს ელოდდა, უპირებდა ვილაცას შთან-
 თქმას
 და შავ-ბედითი ყორანიცა იქვე ჰფრინავდა,
 აორკეცებდა რა მის სურვილს, ბოროტ გულის-
 თქმას..

შურით პყრობილი ის საშინლათ იტანჯებოდა,
 წამალს ეძებდა საკურნებელს და ვერ ენახა;
 კბილების ღრქენით იგი ქვეყნათ იარებოდა..

«მოჰკალი, მოჰკალი!»—ამ დროს ყურში ვინცხამ
 ჩანძახა.

ხუჭუქ-თმიანი, შვენიერი, სახე-ნათელი,
 ვის თვალებშიაც მადლი ცისა მარად კრთებოდა,
 ვის გულშიც მარად ზეციური ენთო კანდელი
 და ვისიც გრძნობა ღვთიურ სიტყვით აინთებოდა;

იგი, ვინც წელან მხიარული, აღფრთოვანებული
 ცას შეჰხაროდა, შევებას ჰგრძნობდა ცაურ ნათელში,
 —შურით და მტრობით საზიზღარათ მოტყუებულ
 თავ-გახეთქილი ძმისგან ეგდო უწყალოთ ველში!..

და იმ დროს, როს მას ნაკადულებრ სისხლი
 სლიოდა,
 ცა და ქვეყანა შიშით თრთოდა და ზანზარედა!
 თვით დედა-მიწაც, თითქო შეკრთა, ცას შეჰკვივოდა
 და ის კივილი, ის გლოვის ხმა გულს აზარებდა..

თითქო ბუნებაც ამეტყველდა, იჩინა ძალა
 და შორით-შორსა თავის-თავით მასში გაისმა:
 «უმანკობა კაცის, ხედავთ, ვით შეიბღალა!
 სისხლი მიწუხებს... კაცმა შურით მოჰკლა თავის ძმა!..»

და მკვლელი იგი შიშით ძრწოდა შუბლ-და-
 ბურული,
 მას ის კივილი, საშინელი გულში წვდებოდა
 და ის უმანკო, ვით ტარიგი, ცად შეწირული,
 სისხლში მგორავი მუდამ თვალ-წინ ელანდებოდა!..

და მას დევნიდა საშინელი იდუმალი ხმა,
 რისხვით და ზარით მასზე ზეცით გადმოვლენილი:
 „კვენ, სად არის, აბა მითხარ, აბელ, შენი ძმა?
 ამიერიდან იყავ კრული, ყველგნით დევნილი!“

იგი დაძრწოდა... მას უთრთოდა მთელი სხე-
 ული
 და ვერსად ქვეყნად ვერ ეპოვა თავ-შესაფარი!
 მისთვის ბუნება ჯოჯოხეთად იყო ქცეული...
 რისხვით დევნიდა ყოველი მხრით მას მთა და ბარი!..

და დედამიწაც იმის ფეხ-ქვეშ იზნიქებოდა,
 თითქო სიმძიმე საშინელი რამ დაწოლოდეს!
 და იმ ცოდვის შვილს გრძნობა-აზრი ეკარგებოდა,
 ხსნას არ ელოდა, უიმედო, ქვეყნათ აროდეს..

და იყო იგი მრავალ-ტანჯვით გულ-განაწონი...
 ის იტანჯოდა, სანამ სურდა მაღალს ნებასა
 და არა თუ აქ, ქვეყანაზე, საბარლო, მგონი,
 რომ საფლავშიაც ვერ ეღირსა მოსვენებასა!..

დ. თამაშვილი.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

შორაპ. მაზრაში ექ. ვ. ლ-ძემ ისეთი შესანიშნავი აპერაცია და ექიმობა შეასრულა მშობიარე დედააკცებზე სოფ. სვირში, ვარძიაში, დელვანში და ერთ ავთამყოფზე მუცელის მოშლის შემდეგ ს. შ—ში, რომ ყველა გააოცა მისმა დახმარებამ და ხალხი იღვიძებს, ცოტ-ცოტად თვალეები ეხილება და რწმენას ჰკარგავს მკითხავეებზე და სოფლის ექიმებზე, რომელნიც ასე უწყალოდ ატყუებენ მათ, ერთის მხრით ცარცვენ და მეორეს მხრით ამ ქვეყანას ათხოვებენ.

დიდ საჩივარს იწერებიან მღვდ. მ. ნიკიფორე თხილაშვილზე, რომელსაც ვითომც გარდაცვალებული არ შეესვენებინოს ეკლესიაში. ჩვენ ძლიერ გვიკვირს, როგორ არ შეესვენებინებდა მღვდელი გარდაცვალებულს ეკლესიაში, თუ რაიმე საშიშარი სახადით არ იყო გარდაცვალებული ავით. იმედია სასულიერო მთავრობა კანონისამებრ მოექცევა ამ მღვდელს, თუ რაიმე უჯგერო მოქმედება ჩაიდინა.

შავ ქირთან საბრძოლველად და მის ასაშორებლად ოლდენბურგის პრინცს აღექსანდრე პეტრეს ძეს უმაღლესად ებრძანა იმიერ-კასპიის მხარეში წასვლა. პრინცმა ამ დღეებში კიდევ გაიარა რკინის გზით ბაქომდის.

ქუთაისის გუბერნატორისაგან წინადადება მიეცა ამ ხანებში ექიმს ვ. ლ—ძეს სამარყანდში წასვლისათვის ჟამის წინააღმდეგ საბრძოლველად. მაგრამ იგი არ დათანხმდა იმ მიზეზით, რომ ხალხი შორაპნის მაზრაში თითქმის ღვთისანაბარად არის დაშთენილი ავთამყოფობის დროს და მკითხავებისა და უბრალო ფერმლეების ხელში არის ჩაგდებული და ეს გარემოება იქერს მას შორაპნის მაზრაში და სხვაგან წასვლის ნებას არ აძლევს.

ბიქტორ კიკნაძეს რევოლვერი ესროტლა ერთმა ვაჭარმა კაციტაძემ. ტყვია მოხვდა ბეჭის ძვალზე და იქიდან მკლავში გაჩერდა. ტყვია ექიმმა ლამბაშიძემ გამოართვა ისე ოსტატურად, რომ ტკივილიც არ გაუგია. ამავე ექიმმა ოთხი გირვანქა ბალღამი გამოუქცია ერთ კიკნაძეს მკერდიდან, რომელიც ძლიერ შეწუხებული იყო და ბოლოს მკერდის გამოსარეცხად თოფურის საავადმყოფოში გაგზავნა. ეს ავთამყოფი დღეს კარგათ არის.

წასრულ კვირას ანჩისხატის ტაძარში მწირველი ბრძანდებოდა გორის ეპისკოპოსი ლეონიდი. ამობენ, რომ ამის შემდეგ ყოველ კვირა-უქმე დღეს ანჩისხატის ტაძარში იქმნება მუდამ მღვდელ-მთავრის წირვა ქართულის გალობით. ამრიგად ძველს საკათალიკოზო ტაძარს კვლავ უნდა დაუბრუნდეს თვისი მნიშვნელობა და წარსული დიდება რაოდენადმდე მიიწი. იმედია, რომ ქართველთა საზოგადოება გულუხვად ისარგებლებს ამ სულიერის საზრდოთი და მხარს დაუშვებებს სასულიერო მთავრობის განკარგულებას. იმედია, რომ ანჩისხატის ეკლესია თავის შესაფერადგილს დაიკავეს განსაკუთრებით მამა პ. კარბელაშვილის წყალობით და თაოსნობით.

დღევნით იუწყებიან, რომ ვენის საუნევერსიტეტო საავადმყოფოში შავი ქირით მომკვდარა საავადმყოფოს მსახური ბიჭი და ერთი ქალი დაპროფესორი. ვენაში თურმე, ქირი გაჩენილა ექიმების მეცნიერულ გამოკვლევის დროს, როცა ქირს უტარიდნენ ცხოველებს.

პეტერბურგიდან „კავკაზს“ დღევნით აცნობებენ, რომ ფინანსთა სამინისტრომ საბოლოოდ გადაწყვიტა, დაარსდეს თბილისში სახელმწიფო საგლეხო ბანკის განყოფილება, რომელსაც უფლებია მიეცემა შეიძინოს ადგილ-მამული გადმოსახლებულ რუსებისათვის, განსაკუთრებით ოსმაღეთისა და სპარსეთის საყურადღებო მოსახლერე ადგილებში.

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ საზღვრებში და კეთილშენებაზე

აგვასის ვერა

მამა კაცი და დედაკაცი.

V.

(რუსულიდან)

თავის თავის დახურობა ჭახუკისა.

გაგრძელება*.

ფლექტერი ამბობს:

„ყველა იქმნების თავისთვის გზის მაჩვენებელი ვარსკვლავი, ძლიერი ვინც არი, პატიოსანი, მართლის მოყვარე, მის ზელო ქვეშ სუფევს სიცოცხლე, უფლება და ბედის წერაც, მისთვის არ არის აღრეული, არც დახანებული არა რა ჩვენი საქმენი მადლით არიან ან ბოროტებით მოსილნი, რომელიც თან სდევს ვით უჩინარი, მოუშორებელი აჩრდილი“.

სერ გენრიხ ჟოტონი:

„ბედნიერია, ვისაც ბუნებით ან მუშაობით თავის თავზედა მოუხვეჭია თავისუფლება, არ გაუხდია თავი სხვის მონად უმანკო აზრი მისი ჯაქვია, ქემშარიტება—ფარი და ხმალი. ის არ ნდომილობს ვნებათ მონობას, და გულს არ უტეხს სიკვდილის შიში დიდება-ქების მოყვარეობას იგი ოდნავაც ვერ შეუბღალავს, ვერ იმორჩილებს მას სიყვარული ამალღებისა და არც დაცემის, ის არ პატრონობს ქონება-მამულს, მაგრამ მფლობელობს მკაცრად თავის თავს, არა რაჲ აქვს და მის ზელო არის ყოველი“.

მილტონი სწერს: „ის, ვინც ერიდება და პატრივს სცემს ღვთის მსგავსებას, მის არსებაში დაბუ-

ღებულს, და ხედავს შუბლზედ ნიშანს გამოსყიდვისას, დარწმუნებული უნდა იყვეს, რომ მას აქვს უნარი კეთილ-შობილური და ღვთიური მოქმედებისა“.

ფორდსვორდი ამბობს ადამიანზე:

„ვინც არ შემკრთალა და განლიგვებულა და მარტხებითა, ქირში, თუ ლხინში, უხვებაში, თუ მონებაში, მრავალთა შორის სათაჲშოს იმასა რჩეობს, ქრის მონაგები მას ყველაზედ ძვირად უღირს, ის დიდებული მხედარი არის, ვინაობას ნდომობს ყოველი, ვინც სილაღით აღქურვილია“.

კოლრიდგი:

„ყოველ გულ-კეთილ ადამის ტომსა ბევრი უჩნს

საუნჯე და მეგობრები,—მისი საუნჯე სიყვარულია და სიწრფელე მშვიდი სულისა, ჩუმი მსვლელობა აზრების, ბაღის წყნარ სუნთქვაზე მიმსგავსებული... სამი ერთგულნი მეგობრები, ბევრად უერთგულესნი დღე და ღამეზე, თითონ არიან მისი შემქნელი და ანგელოსიც აღსასრულისა“.

მატიუ არნოლდი:

„ოჰ, ხმავ ზეცისავ, საუკუნიდან ღვთაებრივ სუფთა, ჩემს გულს ჩასძახი და იქ ჰპოვებ გამოხმობასა, მუნ გარდასწყვეტ იყვე თავისთვის: ვინც შენ მოგიხვექს, მას ვერ იმონავებენ ცხოვრების სიავენი“.

კლოუ:

„თუ ჩვენს თავს ღრმად უკვირდებით, ყურს უგდებთ გულის მოძრაობას, ქვაშიაც ვპოვებთ მაშინ პურსა, მკვდარს სულში ვპოვებთ სიცოცხლეს“.

ლევის მორისი:

„ველტოდე სულით, აზრებით, სიმართლე ქემშარიტებას.

მაშინ იქნები შენ ბედნიერი, თუმცა პატივი ცოტა გექნება.

სიმდიდრე—ხრწნადია, პატივი და დიდებაც წარმავალია,

ხოლო განცხრომა სულის სიმაღლეს ამძიმებს, ავიწროვებს

გაქნდეს უმანკოება, იყავ ერთგული შენის ვალისა,

*) იხილე „მწყემსი“ № 19, 1898 წ.

ნუ წარგიტაცებს სიამოვნება, ნურც გაშინებენ ტან-
ვინც სულის ამ ძალას მოიძიებს, ის მძლეველია
ყველაფრის,
უამისოდ კი ქვეყნის მპყრობელიც სუსტია, საწყა-
ლობელი“.

«იყავ თავისთვის ციხე სიმაგრედ, ან ლამპარად
შენის საპყრობილესიო», ამბობს სხვა პოეტი.

ჩვენ პირველშივე უნდა აგვენიშნა, რომ ეს
საოცარი და მიუცილებელი ქეშმარიტება უწინარეს
სამღვთო წერილშია გამოცხადებული მაცხოვრის
მოკლე, მაგრამ გარკვეული სიტყვებში: «მოთმინე-
ბითა თქვენითა მოიპოოთ სული თქვენითა».

თავის თავის დაპყრობა მალე არ მოიხვეჭება.
მას მხოლოდ დიდი შრომითა და ბრძოლით შეიძენს
ადამიანი.

რა გზით მოიგება თავის თავზე გამარჯვება?
ამის შესახებ დიდი ხნიდან არის გამორკვეული ერთი
პასუხი. სხვა ახალი, თავისებური პასუხი ამ კითხვა-
ზედ უსაფუძვლო და სიცრუე იქნება. ამის პასუხს
გვაძლევს ძველის ძველი, მაგრამ ამავე დროს ახალი
წიგნი, რომელსაც დედა უნდა გვასწავლიდეს ჩვენ:
«იღვიძედიოთ და ილოცედიოთ, რათა არა შეხვიდეთ
განსაცდელსა», სულითა ვიდოდეთ და ხორცთა ვნე-
ბათა ნუ ასრულებთ. კაცის სხეული ადვილად
დაეცემა და გაირყვება. დღეს თუ სიწმიდის ქურ-
ქელია, ხვალ შეიძლება გახრწნილების ბუდეთ იქცეს,
რომელიც აივსება მკედართა ძვლებითა და ყოველ
გვარ არა წმიდებით. დღეს თუ საკურთხეველს ემს-
გავსება, ხვალ შეიძლება ეშმაკთა, ელქაჯთა და
მაცდურთა ბუნაგად გარდიქმნას. ადამიანის სული
შეიძლება კეთილთა საუნჯისაგან მხეცთა გალიად
გარდაიქცეს. მაგრამ არას გზით არ შეიძლება, რომ
ადამიანის არსება გაუპატიურდეს მთლად. მოუძლო-
რებამ შეაშთოს, ჩააქროს ის ჩვენს არსებაში, მაგრამ
მთლად არ დასახიჩრდება, იმიტომ, რომ ის უკვდავია,
ღვთაებრივი, ის ნაწილია ღვთაებისა, რომელიც ჩვენს
არსებაშია ჩანერგული, იმით ვემსგავსებით ჩვენ
ღმერთს. მაგრამ მტრედსაც არ შეუძლია აიტანოს
უწმიდურს ადგილებში ფრენა, და სული წმიდას
გაფუქებულს გულში ცხოვრება. მუდმივი ღვთის
ვედრებით და შეუწყვეტელი მოღვაწეობით უნდა
დავიცვათ ჩვენი გულის უხაკობა და სიწმიდე. წმ.
მოციქული პავლე იყო კაცი «მესამე ცისა», «მდე-

წელი ცისა», როგორც უწოდებს მას ბერძენთა
ეკლესია, მაგრამ იგიც კი ამბობს: «ერთსა ვყოფ:
უკანასა მას დავიფიწყებ და წინასა მას მივსწვდები,
ვეწაფი მიზანსა, და გვირგვინსა ზეცისა ჩინებისა
ღმრთისა ქრისტეს იესოს მიერ... ამისათვის მე ვრბი
არა ისრედ ვითარცა უჩინოდ, ესრეთ ვიქირვი, ვი-
თარცა არა ჰაერსა ვსცემ, არამედ ალვიკრძალავ
ხორცთა ჩემთა, და დავიმონებ სულსა ჩემსა, ნუ
უქვე სხვათა უქადავებდე და მე გამოუცდელი ვიყო“.

ამ რიგად, როგორც ვხედავთ, გამარჯვება იმი-
სია, ვინც ძლიერია და გაბედული. მოიგონეთ, რო-
გორ მკაცრად და ხანგრძლივად ავარჯიშებდენ თავის-
თავს საბერძნეთში ფალანგები და რომში გლადია-
ტორები (მოჭიდავენი). ამ გვარადვე იქცევიან ჩვენს
დროს ისინიც, ვინც მონაწილეობას იღებს გონივ-
რულ თამაშობაში. უნდა ნათქვამი, რა ბეჯითად ერი-
დებიან ღვთის სმას, რა მკაცრად მარხულობენ,
როგორ წესიერად ვარჯიშობენ. თუ ესენი უარს
ყოფენ ამავეს, ერიდებიან იმისთვის, რომ ხრწნილე-
ბადი, ადრე წარმავალი ჯილდო მიბღონ, რამდენი-
მეტი უნდა მოვიმოკოთ, რომ მივიღოთ «დაუქცნო-
ბელი იგი ღიღებისა გვირგვინი», გვირგვინი გაცე-
თებული ციური, დაუქცნობელი ძველისაგან? ღვთის-
შემდეგ, ეს ჩვენზედ არას დამოკიდებული.

«მე მრწამს, რომ სამარცხვინო, მავნებელიაო,
იტყვის გარყვნილი, მაგრამ არ ძალ მიძს შევსცვალო
ეს მიმართულებაო: ძალა — სიცრუეაო», ბანს მისცემს.
ისეთივე თავდავიწყებული უგუნური. მაგრამ არა,
ჩვენზედ არის დამოკიდებული ჩვენი ასეთი თუ ისეთი
მდგომარეობა. ჩვენი სხეული ბალია, ხოლო მებაღე
— ჩვენი ნებებლობა. ჭინჭარს დავსთესთ შიგ, თუ
ხესს. თუ ზირას, თუ უსუპს, სულ ერთნაირი ბლა-
ხით ავავსებთ, თუ მზავალ ფერი მცენარეებით; უნა-
ყოფო გამოდგება, თუ ჩინებულად გაშენებული —
ყოველს შემთხვევაში ეს ჩვენს ნებებლობაზედ არის
დამოკიდებული, მისი მოვლა ჩვენს ხელთ ქვეშაა.
ჩვენი ცხოვრების სასწორზედ რომ გონება არ იღვეს,
რომელიც პირის პირ უდგას გრძნობიერებას — მაშინ
სიმხურვალე სისხლისა და მდაბალი სურვილები სა-
ზარლად დავასახიჩრებდენ, მაგრამ ჩვენ გვაქვს გო-
ნება, რათა მით გავაძრიელოთ გახურვებული გრძნო-
ბიერება, ჩვენი თავ აშვებული სურვილები.

შიო-მღვიმის მონასტერი.

საქართველოს ყველა მონასტრებში განსაკუთრებით შესანიშნავია თავის სიძველით შიო-მღვიმის მონასტერი; იგი მცხეთიდან მდებარეობს ჩრდილოეთ-დასავლეთით. თბილისიდან ამ მონასტრამდის არის 30 ვერსი, ხოლო მცხეთიდან 10. იმ ადგილს, რომელიც დღეს მონასტერს უჭერია, ეძახიან სარკინეთს, რადგან აქ უწინ რკინის მადანი ყოფილა. ჯერ კიდევ იესო ქრისტეს დაბადებამდე, როგორც მოგვითხრობენ საქართველოს მატიაენი, ამ ადგილზე ყოფილა გამოქვაბული საცხოვრებელი მღვიმეები, რომლებიც, როგორც ზეპირ-გადმოცემით ვიცით, დაუნგრევია ალექსანდრე მაკედონელის ჯარს. ამ ადგილზე ერთ იმ 13 სირიელ მამათაგანს, რომელიც მოსულან საქართველოში მეექვსე საუკუნეში და სახელდობ, შიოს აღუშენებია ვრცელი უდაბნო ბერ-მონაზონთათვის. ამ მღვიმეთა რიცხვს შემდეგში იმდენად უმატია, რომ მათში, როგორც ვახუშტი მოგვითხრობს 5,000 ბერ-მონაზონი სცხოვრობდნენო. 1845 წელში ამ მღვიმეთა რიცხვი, როგორც ამბობს პლატონ იოსელიანი, ათასამდე ყოფილა. ეს მღვიმეები გაფანტული არიან მთის ფერდობზე და დღეს ბევრ მათგანს კაცი ვერც კი მიუღდება. ზოგიერთ ამ ღვიმეებში არის ეკლესია კანკელით. განსაკუთრებით ბევრი მღვიმეები ყოფილან გამოქვაბულნი თვით მთის მწვერვალების ძირში.

შიო-მღვიმის მონასტერში მიდის სამი გზა: ერთი გზა მიდის მუხრანიდან და მის მახლობლად მდებარე სოფლებიდან, მაგრამ ეს გზა ძალიან ცუდი სასიარულოა, რადგან გაყვანილია ხრამებზე და მაღალ ციკაბო კლდეებზე; მეორე გზა მიდის სამხრეთ ქართლიდან, მაგრამ აქ მგზავრს წინ უხვდება მდინარე მტკვარი, რომელზედაც გადი-გამოდინ მონასტრის ნავით; მეორე გზა მიდის მცხეთიდან. ეს უკანასკნელი გზა არის გაყვანილი მთის ქედზე, რომელზედაც იესო ქრისტეს დაბადებამდე მდებარეობდა სატახტო ქალაქი, სადაც დღესაც მოსჩანან შენობათა ნანგრევები. მთის ქედის მეორე მხრით უნდა დაუყვე დაქანებულ გზას, რომელიც გაივლის ერთ ხრამზე, რომელსაც ჯოჯოხეთის გზას ეძახიან. მონასტერთან მდებარეობს მშვენიერი ტყიანი მთა, რომელზედაც აღმშენებულია ჯვართ-ამაღლების გუმბათიანი ეკ-

კლესია. იგი შიგნით მშვენიერად არის დასა-ტული. ამ ეკლესიიდან თავს დასჩერებინარ იმ არემარეს, რომელზედაც მდებარეობს თვით მონასტერი და სხვა შენობები, რომელიც მონასტერს ეკუთვნიან. ძველი მონასტრის ბერ-მონაზონთა საცხოვრებელ მღვიმეთაგან დარჩენილა დღეს მხოლოდ ერთი მღვიმე, რომელიც ძმათა სასადილო ოთახი ყოფილა. ამ მღვიმეში დღესაც მოსჩანს ერთი მილი, რომლის საშუალებით მღვიმეში შემონავალა წყაროს წყალი; ეს მილი გაუკეთებიათ მეთორმეტე საუკუნეში, ხოლო მეფრამეტე საუკუნეში ამ მილიდან წყლის დენა შეწყვეტილა.

შიო-მღვიმის მონასტერი ზედა-ზენის მონასტრის შემდეგ, რომელიც დაუარსებია ასირიელ მამათა უმფროსს იოანეს, ითვლებოდა პირველ მონასტრად. რადგან ამ უდაბნოში ბევრი ბერ-მონაზონი სცხოვრობდნენ, ამიტომ იგი იწოდებოდა ლავრად, რომელსაც მართავდა წინამძღვარი არქიმანდრიტის ხარისხით. ამ მონასტრის წინამძღვართაგან განსაკუთრებით შესანიშნავი არიან: ევაგრი, მოწაფე წმ. შიოსი, — ნეოფიტე; ეს ნეოფიტე პირველად პერსიის ჯართა უფროსი ყოფილა და სახელად ომარი რქმევია. ქრისტიანობის მიღების შემდეგ დაერქვა ნეოფიტე, რომელიც მეშვიდე საუკუნეში შიო-მღვიმის მონასტრის წინამძღვრობისაგან აღყვანილ იქმნა ურბნისის ეპისკოპოსად.

შიო-მღვიმის მონასტერს ბევრი ადგილები ჰქონდა და გლეხებიც ჰყავდა, მეფეებისაგან ნაბოძები; მხოლოდ მონასტერს ჰქონდა თევზის ქერის უფლება მდინარე მტკვარზე იმ ადგილებში, რომელნიც მონასტრის მახლობლად მდებარეობდნენ, მონასტერს ჰქონდა მშვენიერი ვენახი სოფელ ძველში.

შიო-მღვიმის მონასტერში არის სამი ტაძარი: უმთავრესი ტაძარი აღმშენებულია გაუთოელი ქვისაგან. ეს ტაძარი, როგორც ზეპირ-გადმოცემა მოგვითხრობს, აღმშენებულია თვითონ წმ. შიოს სიციოხლეში. იგი აღმშენებულია იოანე ნათლის-მცემლის დაბადების სახელობაზე; ამ ტაძარს აქვს მიშენებული ოთხი ეგვტერი, რომელიც, როგორც ჩანს, ამ უკანასკნელ დროს არიან აღმშენებულნი. ამ ტაძრის ერთი წარწერა გვარწმუნებს, რომ როგორც თვით ის, ისე მისი თალი, შეუკეთებია 1730 წელში გივი ამილახვარს, რომელიც ითვლება თბილისის ქაშვეთის ეკლესიის აღმშენებლად. ეს ტაძარი, როგორც ეკლესიის

ოქმებიდგანა ჩანს, იწოდება **სამეფუოღ**. უმაჯრესი ტაძრის ეგეტურებში იმარხებოდენ დიდ-გვარეულობათა სხვა-და-სხვა პირნი. ამ ტაძარში არის მღვიმე, სიმაღლით ხუთი საყენი. მღვიმეს უკანიდან აქვს კარები, რომელნიც შეუწირავს შაპ-აბაზსს. ამ მღვიმეში არის სასაფლაო ღირსი შიოსი. ამ სასაფლაოს მორთულობა და ტაძრის კანკელი 1725 წელში რუსეთიდან გამოუგზავნია, საქართველოს მეფეს ვახტანგ მეექვსეს.

მეორე ტაძარს, რომელიც ღვთის-მშობლის მიძინების სახელზე არის აღმენებული, გუმბათი არა აქვს. თალი ანგურისაგან აქვს გაკეთებული. არავინ იცის, თუ ვისი აღმენებულია ეს ტაძარი. ეს ტაძარიც, როგორც ზედ-წარწერისაგანა სჩანს, გიგი ამილახვარს შეუკეთებია. მესამე ტაძარი აღმენებულია თვით წმ. შიოს სახელზე, იგი ორივე ტაძარზე მორჩილია და თვით მონასტრის შესავალთან არის აღმენებული. ეს ტაძარი უკურადღებოდ არის მიტოვებული. ის ადგილი, რომელზედაც ეს ტაძარი არის აშენებული, ყოფილა თავდაპირველი საცხოვრებელი ბინა წმ. შიოსი. ამ ადგილიდან ცოტა მოშორებით არის წმ. შიოს მღვიმე.

შიო-მღვიმის მონასტერს ჰქონდა მდიდრული სამკაულები, მაგრამ საქართველოს ისტორიულ უბედურ დროთა გამო ეს სიმდიდრე ისე გაიბნა, რომ არასფერი აღარ დარჩენილა მათგან.

1743 წელში ეს მონასტერი სულ უპატრონოდ დარჩენილა, ამიტომ ყველა ის ოქროს ხატები, რომელნიც კი ამ მონასტერში ყოფილა ამ დროს, წაუღიათ თავად ამილახვრებს და საქართველოს სხვა-და-სხვა ეკლესიებში დაუსვენებიათ. ყველა ეს ხატები გაკეთებულნი არიან მეთორმეტე საუკუნეში.

ამ მონასტერში ყოფილა აგრეთვე ბევრი წიგნები, ეტრატზე ნაწერნი, მაგრამ ყველა ესეები, სამწუხაროდ, დაუწვავს მემამოხეთა. ზოგიერთი ხელთნაწერები და წიგნები, რომელნიც კი მტრის ხელს გადარჩენია, შეუკრებია 1755 წელში ქათოლიკოს დომენტი მესამეს. ყველა ეს ხელთ-ნაწერები და წიგნები საღვთის-მეტყველო შინაარსისანი არიან. ყველა იმ ზედ-წარწერათაგან, რომელნიც ზემოთ აღნიშნულ ხელ-ნაწერებზე და წიგნებზეა, შესანიშნავია ორი; ერთი ზედ-წარწერა არის «აპოკალიპსის» განმარტებაზე 966 წლისა და 1270 წლის სახარებაზე; როგორც ამ ზედ-წარწერათაგან სჩანს, პირველი დაწერილია

საბერძნეთში, წმ. ულუმბიის მთაზე, კრალის მონასტერში, ბასილი და კონსტანტინეს მეფობის დროს. მეორე ზედ-წარწერისაგან ჩანს, რომ სახარება 1270 წ. დაუწერია ვილაცა მღვდელს — გიორგის წინამძღვართ ზოსიმე და ვასილის დროს.

მონასტრის ოქმებში განსაკუთრებით შესანიშნავია პირველად მეფის დავით აღმაშენებელის აღმდგომად, რომელზედაც არ არის აღნიშნული წელიწადი; ამ ანდერძში მოხსენებულია, რომ მიძინების ტაძარი აღაშენა მან მეთერთმეტე საუკუნეში და მეორე ოქმი თამარ-დედოფლისა, რომელიც დამტკიცებულია მისი შვილის-შვილის დავით მეხუთისაგან; ოქმი დაწერილია ქყონდიდელი ეპისკოპოსის ანტონისაგან, რომელიც თავისთავს «მწიგნობარს» უწოდებდნამდვილია, რომ ეს ოქმი ძველ დროს ეკუთვნის ანტონი მართლა სცხოვრებდა დედოფლის თამარის დროს და საქართველოს ყველა მიტროპოლიტებში მორის იწოდებოდა პირველად.

ეს შიო-მღვიმის მონასტერი, რომელიც ოდესმე ასე შესანიშნავი ყოფილა საქართველოში თავის სიმდიდრით და ბერ-მონაზონთა რიცხვით, დროთა-ვისთარებისა გამო ისე დაეცა ამ უკანასკნელ დროს, რომ იგი მიწერილ იქმნა თბილისის ფერისცვალების დარის მონასტერზე. მაგრამ შემდეგში მას ბედმა ისევ გაუღიმა და იგი შეიქმნა დამოუკიდებელ მონასტრად. ამ საქმეში დიდი ღვაწლი მიუძღვის ყოველად სამღვდლო-აღმკვანდრეს, გურია-სამეგრ. ეპისკოპოსს, რომელმაც მონასტრის სასარგებლოდ შესწირა 22 ათასი მანეთი, იმ პირობით, რომ ამ შეწირული ფულის სარგებლით ინახებოდეს ამ მონასტერში ოთხი ბერ-მონაზონი, ორი მთავარი და რამდენიმე მორჩილი. ამის გამო ეს მონასტერი ხელ-ახლად შეიქმნა დამოუკიდებელ მონასტრად და მისი ყველა მამულები, რომლებიც დღემდის მიწერილნი იყვნენ შტატის სხვა მონასტრებზე, ხელ-ახლად დაუბრუნდა შიო-მღვიმის მონასტერს. დღეს ამ მონასტრის წინამძღვრად ბრძანდება ყოველად სამღვდლო ლეონიდი.

ცხოვრების აღწერა ღირსისა მამისა ჩვენისა წმ. შიოსი.

ღირსი შიო სირიელი იყო ქალაქ ანტიოქიიდან. ის

წმიდა ღირსი მამა ჩვენი შიო-მღვიმელი

ერთად-ერთი მემკვიდრე იყო მღიდარი დედ-მამისა. წმ. შიომ პატარაობიდანვე გამოიჩინა სჯულის და საღვთო საგნების სიყვარული და სიყრმეშივე ღრმად შეისწავლა საღმრთო წერილი. ოცის წლის შიომ

გაიგო ამბავი ღირსი მოღვაწის იოანესი, რომელიც თავის მოწაფეებით ანტიოქიის ახლო უღაბნოში სცხოვრებდა, მივიდა ამ მოღვაწის სანახავად და ისე მოეწონა ბერების ცხოვრება, რომ სამუდამოდ იმათ-

თან დარჩენა მოინდომა; მხოლოდ სწუხდა, ვაი თუ დედ-მამამ ნება არ დამართოსო. მომავლის მკოდნე იოანნემ დაამწვიდა ის და ამცნო, რომ თვითონ იმისი დედ-მამა მიიღებენ ანგელოზებზე სახეს, წავლენ მონასტრებში და ამით მისცემენ იმას ნებას, როგორც ჰსურს, ისე მოიქცეს. მართლა შიოს დედ-მამა მონასტრებში წავიდნენ და მთელი თავიანთი ქონება შვილს დაუტყვეს, შიო ეწია თავის გულის წადილს: მისცა თავისი ქონება გლახაკთა და წავიდა უდაბნოში მ. იოანნესთან. ამ უდაბნოში იმან ოცი წელიწადი გაატარა მოღვაწეობაში.

ღირსმა იოანნემ მიიღო ზეგარდმო განცხადება ამოერჩია თავის მოწაფეთაგან თორმეტი, წასულიყო ივერიაში და დაემყარებინა ქრისტეს სარწმუნოებაზე ქართველები. სხვათა შორის, ღირსი შიოც იქმნა ამორჩეული. ივერიაში წმ. მამები ზედაზნის მთაზე დაბინავდნენ. აქ, ამ მთაზედ მ. იოანნემ იხილა ჩვენება: ყოვლად წმ. ღვთის მშობელი გამოეცხადა და უბრძანა მას გაეგზავნა თავის მოწაფეები საქართველოს სხვა და სხვა კუთხეებში საქადაგებლად. ყველანი წავიდნენ, მხოლოდ ღირსმა შიომ, როგორც განკერძოებულის ცხოვრების მოყვარულმა, გამოსთხოვა თავის მოძღვარს უდაბნოში წასვლის ნება, მიიღო ლოცვა-კურთხევა იმისაგან და საქართველოს მაშინდელი ქათალიკოზის ეგლავისაგან ჭ დაბინავდა მცხეთის მახლობლად უდაბნოში, ერთ გამოქვაბულ ადგილას. მაგრამ ღირსი შიო ნათლით შემოსილი იყო და მისი სიწმიდის შუქი აქიდამაც გამოაჰკრთა და გაანათა არე-მარე.

ვინმე ევაგრი დიდებული და განთქმული მხედარი, ერთხელ ნადირობით გართული, მივიდა უდაბნოში, სადაც ღირსი შიო იყო, მოულოდნელად წაადგა მღვიმეს და მასში ნახა მოხუცი, ძრიელ შეკრთა. განცვიფრებულმა ევაგრიმ ჰკითხა მოხუცს ვინაობა. «მე, მიუგო წმიდანმა, ვინმე მწირი ვარ და აქ ვმადლობ ღმერთსა. ევაგრიმ იგრძნო მოხუცისადმი ღრმა სიყვარული და პატივისცემა; იმან ძრიელ მოინდომა მიეზიდა მოხუცისათვის და განუცხადა: მე აღარა მსურს შინ დაბრუნება, არამედ მსურს თქვენთან მოღვაწეობა. წმიდანმა ურჩია ევაგრის დაბრუნებულობა შინ, რადგან ფიქრობდა, რომ ევაგრი მზად არ იყო ამისთანა მსხვერპლისათვის, მაგრამ მტკიცეთ ადგა თავის სიტყვას წმიდანმა მანც უბრძანა მას დაბრუნებულობა შინ უკანასკნელის განკარგულების მოსახდენად და

იმის სარწმუნოების გამოსაცდელად და აგრეთვე ღვთის ნების გასაგებად; მისცა თავის კვერთხი და უთხრა, რომ გზაზედ იმ კვერთხით გაეპო მდინარე-ევაგრიმ აასრულა ბრძანება. მდინარემ მისცა იმას გზა. ევაგრიმ მისცა მთელი თავისი ქონება გლახაკებს და დაბრუნდა მოხუცთან. ეს პირველი მოწაფე იყო შიოსი. ამას მოჰყვნენ სხვებიც. იმის მოწაფეების რიცხვი გამრავლდა. უდაბნოში გაისმა ხმა მღვდლებლთა.

მოღვაწეებს ეკლესია დასჭირდათ და სთხოვეს თავის მოძღვარს აეშენებინა იმათთვის საყდარი. ღირსი შიო თავის მოწაფეებით დადგა ლოცვად და ევედრებოდა ღმერთს გამოეცხადებინა იმისათვის თავისი ნება ამ განზრახვის შესახებ. წმიდანმა საცეცხლურის მაგივრად ხელის გულზედ დაიკმია საკმეველი. ცეცხლმა ხელი არ დასწვა. წმიდანი გაჰყვა საკმევლის კვამლს, სანამ კვამლმა პირ-და-პირ ცისკენ არ აიწია და ამ ადგილს თავისი კვერთხით სამი ეკლესიის ადგილი დასახა. ამ გვარად ტაძრების ადგილი ზეგარდმო იყო ნაჩვენები.

წმიდა მოღვაწეებს არა ჰქონდათ შეძლება აეშენებიათ ეკლესიები. მაგრამ იმედი ჰქონდათ, რომ ღმერთი უჩვენებდა იმათ სახსარს. ასეც მოხდა. საქართველოს მაშინდელ მეფეს ფარსმანს ძრიელ უყვარდა დიდებული ევაგრე და მოინდომა მისი ნახვა. მიბრძანდა უდაბნოში. მეფემ ევაგრის მოძღვარიც ნახა აქ და დიდი პატივი სცა იმას. ფარსმანმა მოხუცის წინ მოიხადა თავისი სამეფო გვირგვინი და ისე ამბორს უყო იმას. ღირსმა შიომ თავის ხელით დაახურა მეფეს გვირგვინი და აკურთხა. ფარსმანმა აღუთქვა მოხუცს შემწეობა და, როდესაც გაიგო ევაგრისაგან, რომ იმათ ჰსურთ ეკლესიები ალაშენონ, და ალაგიც არის ამისათვის ნაჩვენები, მაგრამ შეიძლება არა აქვს, თითონ ალაშენა ეს ეკლესიები და იმათ კურთხევაზედ თვითონ დაესწრო. ეკლესიები ქათალიკოზმა მაკარმა აკურთხა. ამის შემდეგ წმიდანთა მოწაფეების რიცხვმა უფრო იმატა და მოძღვარმა იმათ იქვე ახლო სხვა უდაბნო დაუწესა. ღირსმა შიომაც ეხლა სხვა მღვიმე გაიკეთა იოანნე წინამორბედის ეკლესიის ქვეშ და იქ განაგრძობდა თავის მოღვაწეობას.

ბოლოს წმიდა შიომ განიზრახა დახშულიყო მღვიმეში, გამოუსვლელად ყოფილიყო იქ. გამოსთხოვა ამის ნება ღრმად მოხუცებულ იოანნეს და აგ-

რეთვე მიიღო კურთხევა ქათალიკოზისაგან. გამოუცხადა თავისი განზრახვა მოწაფეებს, დაუყენა იმათ თავის მაგოვრად წინამძღვრად ევაგრე და ცოცხალი ღვთისმშობლის პირიდან აწვდიდნენ მოწაფეები. ღვაწლმა და მარხულობამ გაახმო, დალია მისი სხეული, გარნა მისი სული გაბრწყინდებოდა და უკვე ჰგონობდა სიხლოვეს მაცხოვრისას.

მოვიდა ღირსის შიოს აღსასრულის დღე; იმან მიიღო წმ. საიდუმლო და განისვენა. ანდემისებრ ის იმ მღვიმეშივე დაიარხეს. ეს მეშვიდე საუკუნეში მოხდა. 1617 წელს შაჰ-აბაზმა დააქცია და აიღო შიო მღვიმელის მონასტერი. წმიდანის გვამი სპარსეთში წააღებინა. შემდეგში წმიდანის ნაწილები ისევ დააბრუნეს საქართველოში და დასვენეს იმავე მონასტერში, სადაც ახლაც ასვენია. წ. ეკლესია ღირსი შიოს ხსენებას ღვთისმშობლს მისის 9-ს და ყველიერის ხუთშაბათს, როდესაც წმიდანის ნაწილს ამოიღებენ ხოლმე თაყვანისაცემლად.

შეწირულებანი.

ჩვენ მივიღეთ გაზეთში დასაბეჭდათ შემდეგი წერილები:

I

„მ. რ. უმორჩილესად ვთხოვთ, რომ თქვენი პატივცემული ჟურნალის «მწყემსი»-ს საშუალებით გულწრფელი მადლობა გამოუცხადოთ ჩემს მხრით დ. ზუგდიდის მოვაჭრეს აზ. სპირიდონ დ. დგებუაძეს, რომელმაც შემოსწირა რწმუნებულ ჩემდამო კიწიის წმ. გიორგის ეკლესიას შემდეგი ნივთები: ბარძიმ-ფეშხუმი თავის მოწყობილობით. ვისურვებ, რომ ზემორე ხსენებულის პირის კეთილი მაგალითისათვის მივბაძოსთ აქაური მამულის შეიღობსაც და აღმოეჩინოსთ თავიანთი ღარიბი ეკლესიისთვის რაიმე შემწეობა.

მღვდელი სამსონ ჩაჩიბაია.

II

კულითადს მადლობას ვუძღვნით როგორც ჩვენ კრებულნი, აგრეთვე ჩვენდამო რწმუნებული ქვეტირის წმ. გიორგის ეკლესიის მრევლნი ქ. ფოთის მეორე გილდის ვაჭარს კოსტა რუხაძეს, რომელმაც ზემოხსენებულ ეკლესიას შემოსწირა ერთი ჯვარი და ერთი ტრაპეზუდ დასადგმელი კარგად შემკო-

ბილი სანაწილე ფრაჯისა, სულ ღირებული 50 მან. და შემდეგისათვისაც გვპირდება ეკლესიის შემომწირველობას.

ქვეტირის ეკ. მღვ. პავლე ბახტაძე.

III

«მ. რედაქტორო! უმორჩილესად ვთხოვთ, რომ თქვენი პატივცემულის ჟურნალის «მწყემსი»-ს საშუალებით მადლობა გამოუცხადოთ ჩემგან და ჩემის მონასტრის ძმთაგან, რაქის მაზრის, სოფელ ხვანჭკარას მცხოვრებს თ. ქაიხოსრო ყიფიანს, რომელმაც შემოსწირა 500 მ. რწმუნებულს ჩემდამო ქელიშის მონასტრის გალავნის გასაკეთებლად; ხსენებული გალავანი კიდევაც ვაკეთდა ესრეთის შემოწირულებითის საშუალებით 108 საქ. სიგარძე და 1 საყენის სიმალღეზე.

ქელიშის მონასტრის წინამძღვარი არქის. დანიელი

IV

მ. რ! ვთხოვთ მორჩილად ნება გვიბოძოთ გულითადი მადლობა გამოუცხადოთ ბ. კოსტანტინე ბაქრაძეს, სტეფანე ფეიქაროვს და ღმიტრი ბახტაძეს, რომელთაც შემოსწირეს ჩვენი სავანის სასარგებლოდ პირველმა და მეორემ სამ-სამი მან., ხოლო უკანასკნელმა 5 მან.

მათხოჯის სავანის წინამძღვარი ზაქასკეგა.

განცხადებანი.

ი ს ყ ი დ ე ბ ა

შკოლუებისათვის სასულმძღვანელო

◆◆ **ქართულ-რუსული წიგნები** ◆◆

რ გ ე უ ლ ე ბ ი და სხ.

ამასთან ვღებულობ ყოველგვარ წიგნებს გასაყიდლათ საკომისიოთ.

აქვე იყიდება «გალანტერენი» და «ბაკალინი» საქონელი. უმორჩილესად ვთხოვ პატივცემულ საზოგადოებას, ნუ დასტოვებს ჩემს მაღაზიას უყურადღებოთ.

მეორე გილდის ვაჭარი ქიშვარდი ოქრ. ზუნდაძე.

სახელმძღვანელონი ზ სხვა საკითხავი წიგნები,
დაწერა იაკობ გოგებაშვილის მიერ.

დმღა-მნა, ანუ ანბანი და პირველი საკითხავი წიგნი, საერო და სამრევლო სკოლებში სახმარებელი, მე-11-ტე შეესებული გამოცემა, დაბეჭდილი წერა-კითხვის საზოგადოების მიერ. ამ გამოცემაში ყარათულია თავში სახატავი სურათები და ბოლოში საწერი დედანი, ასე, რომ ამ წიგნის წხმარებელთ აღარ მოუწდებათ სყიდვა არც სახატავებისა და არც დედანისა. შასი ისევე ექვსი შაურია, ყდით ორი აბაზი. მს წიგნი მოწონებულია და მართულის ენის სახელმძღვანელოდ დანიშნული განათლების სამინისტროს მიერ და უწყიდესის სინოდისაგან... მინც ერთად იყიდის ოც და ათს ან მკეს ცალსა, წიგნი დაეთმობა ხუთ შაურათ, ყდით 33 კაპ.

მუნების კარი, ანუ საკითხავი წიგნი, უმცროსს კლასში სახმარებელი, მერვე გამოცემა შემკული სურათებით და საქართველოს ქარტით, დაბეჭდილია წერა-კითხვის საზოგადოების მიერ. შასი ყდით ოთხ-აბაზ უზალთუნი (90 კაპ.). უყდოთ ეს გამოცემა არ ისყიდება. მინც ერთად იყიდეს ათს ცალსა, წიგნი დაეთმობა ოთხ აბაზად, ეინც ოცსა—თოთხმეტ შაურად და ეინც ოც-და-ათსა—თოთხმეტ შაურად. მს წიგნი მოწონებულია სამინისტროსაგან, როგორც «მშენიერი სახელმძღვანელო მართულის ენისა» და აგრეთვე უწყიდესის სინოდისაგან.

კმკმრი, ანუ ანბანი და პირველი საკითხავი წიგნი, სახლობაში სახმარებელი, გამოცემა ძერეე, ფასი ორი შაური ნარდათ 8 კაპეკი.

კმნა საყმაწვილო მოთხრობათა ბუნების მეცნიერებიდგან, მეოთხე გამოცემა, სურათებიანი, ფასი ათი შაური. ეინც ნაღდს ფულზედ იყიდეს ათს ცალსა, ცხრა შაურად მიეცემა წიგნი, ეინც ოცსა—ორ აბაზათ: წიგნი მოწონებულია როგორც სამინისტროსაგან, ისე სინოდისაგანა.

ხმმლი, ანუ რჩეულთა ლექსთა კრება მოზრდილ ყომათათვის, მერვე გამოცემა, ფასი ექვსი შაური. მოწონებულია სამინისტროსა და სინოდისაგან.

მუნწულა, ანუ საყმაწვილო მოთხრობანი, ფასი ორი აბაზი. მოწონებულია როგორც სამინისტროსაგან, ისე სინოდისაგან.

იანნანამ რა ჰქმნა? მოთხრობა მოზრდილი ყმაწვილებისათვის, მეორე სურათებიანი გამოცემა ფ. 10 კ. **ხატის მიზეზი?** საყმაწვილო მოთხრობა, ფასი შაური.

ასპინძის მამი საყმაწვილო მოთხრობა მეფე ერეკლეს სურათით, და ქარტით. მეორე გამოც. ფსი 10 კ.

მირიმალი შუქმგამრთება, პუბლიცისტურა წერილი დედა-ენია მნიშვნელობის შესახებ კერძო-აღმაინის და მთელის ერის ცხოვრებასა და წარმატებაში, ფასი ერთი აბაზი...

თავდადებულნი მართვულნი, ისტორიულნი მოთხრობანი, დასურათებულნი, ფასი ორი შაური.

РУССКОЕ СЛОВО, часть первая, издание четвертое, цѣна тридцать копѣекъ, въ переплетѣ 40 копѣекъ.

РУССКОЕ СЛОВО, часть вторая, издание третье, цѣна 40 копѣекъ, въ переплетѣ 50 коп.

РУКОВОДСТВО для учащихся къ преподаванію русскаго языка по «Русскому Слову», цѣна 50 коп.

Обѣ части «Русскаго Слова» одобрены въ качестве учебнаго руководства по русскому языку для грузинскихъ школь, а «Руководство для учащихся» одобрено для библиотекъ низшихъ и среднихъ учебныхъ заведеній всего Кавказскаго учебнаго округа, и то и другое одобрено учебнымъ Начальствомъ, съ утверждения Господина Главноначальствующаго. (смотри «Сборникъ» распоряженій по управленію Кавказскимъ Учебнымъ округомъ стр. 1965 и 1967)

Равнымъ образомъ одобрено и рекомендовано «Русское Слово» духовнымъ учебнымъ Начальствомъ.

ყველა ეს წიგნები უმაგრესად იყიდება: თბილისში წერა-კითხვის საზოგადოების მაღაზიაში ქუთაისში: ბეენეუკლოთან, კილაძესთან და ხეთერელთან, ბათუმში თავარ თქლაძესთან და კალანდაძესთან, ფოთში—ტულუშთან, ოზურგეთში და სენაკში თავარ თქლაძესთან, ლანჩხუთში ცინცაძესთან, სუენუში ქვეკუანიძესთან, ყვარელში—არაბიძესთან, საჩხერეში ყარამან ჩხეიძესთან, სურამში და ხაშურში შურლაძესთან, გორში—კალანდაძესთან, თელავში—მხცილიცისკარაშვილთან, სიღნაღში ამხანაგობის მაღაზიაში, ვლადიკავკაეში მასწავლებელ ბოცვაძესთან 15—9.